

บทความวิจัย

THE PRESERVATION OF THE POUK SIAW TRADITION FOR SUSTAINABLE CULTURAL TOURISM

การอนุรักษ์ประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

SARAYOOT RATSAMEE (สรายูธ รัศมี)*

วันที่รับบทความ 8 ธันวาคม 2567
วันที่แก้ไขบทความ 14 มีนาคม 2568
วันที่ตอบรับบทความ 31 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

ประเพณีผูกเสี่ยวเป็นมรดกวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ฉันมิตรและความสามัคคีในสังคมอีสานของประเทศไทย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่น ในฐานะทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การวิจัยใช้กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการระหว่างทฤษฎีทุนวัฒนธรรม เพื่อวิเคราะห์คุณค่าและการแปลงทุนวัฒนธรรมให้เป็นมูลค่าเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อประเมินบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมและแนวคิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อออกแบบแนวทางที่ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้การตีความจากบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น และการเชื่อมโยงกับแนวคิดเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีผูกเสี่ยวสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่สร้างรายได้แก่ชุมชน ในขณะที่เดียวกันยังส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และความยั่งยืนของชุมชน 7 แนวทาง ประกอบด้วย มิติการพัฒนาวัฒนธรรม มิติการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและชุมชนมิติสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน มิติการศึกษาและการพัฒนาความรู้ มิติเทคโนโลยีและนวัตกรรม และมิติการประเมินผล เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ครอบคลุมจำเป็นต้องสร้างชุดเครื่องมือส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนานโยบายที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประเพณีดำรงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตและสร้างคุณค่าต่อชุมชนและสังคมในระยะยาว

คำสำคัญ: ประเพณีผูกเสี่ยว / การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม / เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

* นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, E-mail: 6455713001@nstu.ac.th
Student, Department of Social Studies, Faculty of Education, Khon Kaen University

Abstract

The Pouk Siaw tradition is a cultural heritage that reflects deep-rooted friendship and unity within the society of Northeastern Thailand. This study aims to analyze the potential of the Pouk Siaw tradition in Khon Kaen Province as a resource for cultural tourism and to propose strategies for its sustainable application in alignment with the Sustainable Development Goals. The research is framed by an integrated conceptual approach that includes Cultural Capital Theory for analyzing cultural value and converting cultural capital into economic value through tourism activities, Sustainable Community Development Theory for evaluating community participation, and tourism resource management concepts for minimizing environmental impact. This qualitative research employed in-depth interviews as the main data collection method, and content analysis was used to interpret the data through local cultural contexts and theoretical perspectives. The findings reveal that Pouk Siaw has the potential to be developed as a tourism product that generates income for local communities while also promoting the conservation of intangible cultural heritage. Success, however, requires collaboration across all sectors, in line with the SDGs, particularly in promoting economic growth, reducing inequality, and ensuring sustainable communities. The study proposes seven key strategic dimensions: cultural development, economic-based tourism, social and community engagement, environmental sustainability, education and knowledge development, technology and innovation, and evaluation and impact assessment. To enhance the overall capacity of this initiative, it is essential to develop a toolkit that supports the integration of the Pouk Siaw tradition into sustainable cultural tourism. Simultaneously, supportive policy frameworks should be established to promote the continuity of related cultural activities. This will help ensure that Pouk Siaw continues to thrive as a living cultural heritage that contributes lasting value to both the community and broader society.

Keywords: Pouk Siaw Tradition / Cultural Tourism / Sustainable Development Goals (SDGs)

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ สัมผัส และชื่นชมกับความเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างของวัฒนธรรมของพื้นที่ต่างถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษา ประเพณี หรืออาหาร เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นประโยชน์เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ การจ้างงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2548: 209 – 210) โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ซึ่งมีประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีคุณค่า การนำประเพณีท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเชื่อมโยงระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน (ชิตาวีร์ สุขคร, 2562: 2)

ประเพณีที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ประเพณีผูกเสี่ยว (The Pouk Siaw Tradition) ซึ่งเป็นประเพณีที่เก่าแก่และมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ดังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ในพงศาวดารล้านนาไทยมีข้อความสำคัญปรากฏว่า “พ่อขุนรามคำแหง พ่อขุนเม็งราย พ่อขุนงำเมือง ได้จัดพิธีกรรมปฏิญาณเป็นสหายหรือเสี่ยวกัน โดยการกรีดเลือดลงในจอกสุราแล้วคลุกเคล้า ทั้ง 3 พระองค์ ทรงดื่มเลือดของกันและกันพร้อมกับกราบไหว้เทพอารักษ์ให้เป็นสักขีพยานว่าจะรักสมัครสมานน้ำใจกัน ไม่ทำร้าย เบียดเบียนกัน” (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2527: 46 – 54) ประเพณีผูกเสี่ยวนับเป็นประเพณีดั้งเดิมของคนกลุ่มวัฒนธรรมอีสานมาแต่อดีต เป็นประเพณีที่อยู่คู่กับสังคมของชาวอีสาน คำว่า “เสี่ยว” เป็นคำที่มีความหมายไปในทางที่ติงาม หมายถึง มิตรแท้ เพื่อนแท้ หรือเพื่อนตาย ซึ่งมีความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อกัน มีความผูกพันทางด้านจิตใจกันอย่างจริงจังและเต็มใจ และไม่มีอำนาจใด ๆ จะมาพรากให้จากกันได้แม้แต่ความตาย ทั้งนี้ ความผูกพันของเสี่ยวนี้ไม่มีเฉพาะกับเสี่ยวเท่านั้น หากมีความหมายผูกพันเชื่อมโยงไปถึงครอบครัว ญาติ พี่น้อง และหมู่บ้านของเสี่ยวด้วย การผูกเสี่ยวเป็นประเพณีที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเพื่อนตายไว้คอยช่วยเหลือเมื่อคราวตกยากและเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น และเพื่อให้ความเป็นเพื่อนตายผูกพันกันตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน จารุบุตร เรื่องสุวรรณ (2523: 1 – 2) อธิบายไว้ว่า รูปแบบของประเพณีผูกเสี่ยวคือ การนำบุคคลสองคนมาผูกพันเป็นมิตรกัน โดยในการเลือกคู่เสี่ยวมักจะเลือกเพศเดียวกัน คู่เสี่ยวจะต้องมีลักษณะ ท่าทาง รูปร่าง หน้าตา อายุ อารมณ์ จิตใจ บุคลิกภาพ และทัศนคติที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน ประเพณีนี้มีการปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยก่อน โดยเมื่อผู้ใหญ่เห็นว่าลูกหลานมีลักษณะคล้ายคลึงและมีความรักใคร่สนิทสนมกันจริง ๆ ก็มักจะจัดพิธีผูกเสี่ยวให้ โดยใช้เส้นฟ้ายผูกข้อมือของทั้งคู่ พร้อมทั้งอวยพรให้ทั้งสองเป็นเพื่อนตายกัน บางครั้งอาจมีการตีมน้ำสาบานระหว่างคู่เสี่ยวด้วย เมื่อคู่เสี่ยวสาบานกันแล้ว พวกเขาจะช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องสังคม ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อย และความสมัครสมานสามัคคีในครอบครัว ชุมชน และสังคม

ในสังคมปัจจุบันพบว่า ประเพณีผูกเสี่ยวยังคงพบเห็นได้ในบางพื้นที่ของภาคอีสาน ซึ่งยังมีการปฏิบัติอยู่บ้าง โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่นที่ได้มีการอนุรักษ์ประเพณีนี้อย่างเป็นทางการผ่านการจัดงานเทศกาลโหม่นนาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยว และงานกาชาดของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น, 2560: 2) งานดังกล่าวได้นำพิธีผูกเสี่ยวที่เป็นประเพณีเก่าแก่และติงามของชาวภาคอีสานมาผนวกเข้ากับเทศกาลโหม่นนาชาติเพื่อสืบสานและรักษาประเพณีนี้ให้คงอยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ประเพณีผูกเสี่ยวถูกนำมาใช้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (ไตรรัตน์ แงดสันเทียะ, 2558: 67) การพัฒนาและส่งเสริมประเพณีนี้ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการนำเสนอมิติที่หลากหลาย ซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงแค่การดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณค่าและการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับชุมชนและสังคมในหลายมิติ ประกอบด้วย 1) มิติทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยการสร้างรายได้ผ่านการท่องเที่ยวสินค้าและบริการท้องถิ่น เช่น งานฝีมือและอาหาร (Melanie Kay Smith and Greg Richards, 2013: 75) ช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้าและสร้างงานให้กับชุมชน 2) มิติทางสังคม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างความร่วมมือในสังคม (UNWTO, 2021: 9-11) 3) มิติทางสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Christina Aas et al., 2005: 28) และ 4) มิติการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการอนุรักษ์และการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลัง

การศึกษานี้จึงต้องการนำเสนอศักยภาพของประเพณีผูกเสี่ยวของจังหวัดขอนแก่นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้กรอบแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) มาใช้ในการส่งเสริมประเพณีให้เกิดผลดีทั้งในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ ผ่านกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการระหว่างทฤษฎีทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital Theory) ของ Pierre Bourdieu (1986) ซึ่งเน้นถึงการแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและสามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community Development Theory) ของ Robert Chambers (1997) ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม การศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์ผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวผ่านกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว ส่งเสริมความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับการนำประเพณีผูกเสี่ยวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบริบททางวัฒนธรรม ทศนคติ และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีผูกเสี่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน พื้นที่ศึกษา คือ ประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่น โดยเลือกชุมชนที่ยังมีการจัดกิจกรรมผูกเสี่ยวในบริบทของงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลไหมนานาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด จังหวัดขอนแก่น หรือกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดกิจกรรมประเพณีผูกเสี่ยว กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและผู้รู้ท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรม นักท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชน จำนวน 15 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานกิจกรรม รูปภาพ วิดีโอ และสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานท้องถิ่น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกคน ก่อนการสัมภาษณ์ และดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างเคร่งครัดตามหลักจริยธรรมในการวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการถอดความจากบทสัมภาษณ์ การจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นหลัก และการตีความภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อค้นพบและแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

การทบทวนวรรณกรรม

ประวัติและความเป็นมาของประเพณีผูกเสี่ยว

ประเพณีผูกเสี่ยวเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งและความเป็นปึกแผ่นในชุมชน ในปัจจุบันประเพณีนี้เริ่มเลือนหายไปจากสังคมเพียงบางพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่นที่ยังคงอนุรักษ์และนำเสนอผ่านกิจกรรมในงานเทศกาลไหมนานาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยว และงานกาชาด ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการสืบทอดวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้

ประเพณีผูกเสี่ยวเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มไทยลาวหรือชาวอีสาน ซึ่งมีรากฐานยาวนานจนไม่สามารถระบุได้ว่าเริ่มต้นเมื่อใด คำว่า “เสี่ยว” ในภาษาอีสานหมายถึง “เพื่อนรัก” หรือ “เพื่อนตาย” ที่มีความผูกพันลึกซึ้ง เสมือนเป็นชีวิตเดียวกัน คู่เสี่ยวจะดูแลและช่วยเหลือกันตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลเพียงใด ในอีกแง่มุมหนึ่ง “เสี่ยว” มีความหมายที่ลึกซึ้งกว่าคำว่าเพื่อนสนิท ซึ่งเฉพาะผู้ใช้ภาษาเท่านั้นที่จะเข้าใจอย่างแท้จริง คำนี้สะท้อนถึงมิตรภาพที่แท้จริง ความซื่อสัตย์ และความผูกพันทางจิตใจที่ยั่งยืน เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีสิ่งใด รวมถึงความตาย สามารถแยกออกจากกันได้ พิธีกรรมการผูกเสี่ยวมีลักษณะคล้ายกับการทำสัตย์สาบาน (วิจิตรา ขอนยาง, 2532: 2 – 3) ซึ่งแสดงถึงความตั้งใจที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคง แม้ว่าปัจจุบันพิธีจะเรียบง่ายลง แต่แก่นแท้ของวัฒนธรรมยังคงสะท้อนถึงความสำคัญของมิตรภาพและความสามัคคี

ประเพณีผูกเสี่ยวมีรากเหง้าสัมพันธ์กับวัฒนธรรมลาว สืบเนื่องจากทั้งสองพื้นที่มีความใกล้ชิดกันทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต อาชีพ ความสัมพันธ์ของประชากรและสายน้ำโขง การผูกเสี่ยวจึงสะท้อนถึงมิตรภาพที่ฝังรากลึกในวัฒนธรรมท้องถิ่น การเป็นเสี่ยวกันต้องผ่านพิธีกรรมสำคัญโดยมีผู้ใหญ่หรือบุคคลที่เคารพทำพิธีผูกข้อมือเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ คู่เสี่ยวจะยึดมั่นในข้อผูกพันและให้ความรักความเคารพอย่างแท้จริง ความสัมพันธ์นี้จะคงอยู่แน่นแฟ้นตลอดไป ความเป็นมาของประเพณีผูกเสี่ยวจากหลักฐานที่ปรากฏพอจะสืบค้นหลักฐานอ้างอิงเกี่ยวกับผูกเสี่ยวอยู่ 2 ทาง (สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ม.ป.ป.) คือ

1. ตำนานวรรณคดี การผูกเสี่ยวเป็นประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการสืบทอดมานาน โดยได้ปรากฏหลักฐานในหนังสือที่ถือว่าเป็นวรรณคดีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายเรื่อง เช่น

เรื่องพระลัก พระลาม ฉบับพื้นบ้านอีสาน ตอนพญาครุฑคิดถึงเสี่ยว เป็นกลอนว่า “อันว่า ปิตาพระพ่อพญาภายพูน อ้อยว่า จักไปหาเจ้า สหายแพงผู้เป็นเสี่ยว” ซึ่งแปลความได้ว่า “พญาครุฑ ผู้เป็นเจ้าแห่งพากฟ้า ได้กล่าวว่าจะไปหาเจ้าผู้เป็นสหายอันเป็นที่รักและเป็นเสี่ยว” โดยในบริบทนี้ เสี่ยวของพญาครุฑคือ พญานาค ซึ่งแม้จะอยู่คนละโลก (ฟ้าและน้ำ) แต่ความสัมพันธ์อันมิตรระหว่างทั้งสองถูกถ่ายทอดอย่างลึกซึ้ง สื่อให้เห็นถึงความศรัทธาและความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งสะท้อนแนวคิดหลักของความเป็นเสี่ยวในวัฒนธรรมอีสานว่าเป็นมิตรภาพที่มั่นคงแม้อยู่ห่างไกล

ในเรื่องผาแดงนางไอ่ ตอน สองพญานาคแบ่งเมืองกันปกครองและให้สัญญาต่อกันเป็นกลอนว่า “สองก็ฮักขอดมันเหมือนฮวมเคหัง การครองคุณเลี้ยวสหายหลายชั้น จึงได้ขอดมันหมาย ฮวมไมตรี เพื่อจักเป็นใจเดียวบ่ลอมมายม้าง” แปลได้ว่า “ทั้งสอง (พญานาค) รักและผูกพันแน่นแฟ้น เหมือนบ้านเรือนที่หลอมรวมเป็นหนึ่งความเป็นเพื่อนสนิทและสหายผู้ยิ่งใหญ่ จึงได้ร่วมกันสร้างไมตรีและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น เพื่อให้ใจทั้งสองเป็นหนึ่งเดียว และไม่มีสิ่งใดจะมาทำลายมิตรภาพนี้ได้” และเรื่องสุริยวง “สั่งเส่ามาล้วงม้างพ่อพระองค์กุมพลเจ้าสุริยวงเป็นเสี้ยว” แปลได้ว่า “ขอให้คำพูดนี้เป็นที่ยืนยันว่าพระองค์กุมพลเจ้าสุริยวงเป็นเสี้ยววัน (เพื่อนสนิทที่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง)”

2. ด้านประวัติศาสตร์ ในพงศาวดารล้านนาไทย ระบุว่า พ่อขุนรามคำแหง พ่อขุนเม็งราย และพ่อขุนน้ำง่าเมือง ได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรมปฏิญาณตนเป็น “สหาย” หรือ “เสี้ยว” โดยการกรีดเลือดลงในจอกสุรา แล้วทรงดื่มเลือดของกันและกัน จากนั้นได้กราบไหว้เทพอารักษ์ให้เป็นพยาน ซึ่งพิธีกรรมนี้นับเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงการสร้างความสัมพันธ์แบบผูกเสี้ยวในประวัติศาสตร์ล้านนาไทย และอีกหลักฐานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในสมัยรัชกาลที่ 7 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้มีการสร้างความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ได้มีการสำรวจประชาชนที่มีวัน เดือน ปีเกิดตรงกับวันพระราชสมภพของพระองค์ เพื่อขึ้นบัญชีเป็น “สหชาติ” หรือเพื่อนร่วมวันเกิด และพระราชทานเหรียญมงคลเป็นที่ระลึกแก่กลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งแนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกับแนวคิด “เสี้ยว” ในวัฒนธรรมภาคอีสานที่เน้นความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและยังยืนยันระหว่างบุคคล (มนตรี โคตรคันทา, 2564) แต่บางแนวคิดมองว่าเรื่องสหชาติที่ราชสำนักสยามรับมาใช้ น่าจะยืมมาจากอินเดียมากกว่าลาว ดังปรากฏหลักฐานในนิบาตชาดกหลายเรื่อง เช่น มโหสถชาดก เป็นต้น

สะท้อนให้เห็นว่า แนวคิด “เสี้ยว” ไม่ใช่เพียงมิตรภาพทั่วไป แต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยทางวัฒนธรรม เชิงจิตวิญญาณ และการเมือง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดผ่านวรรณกรรม พิธีกรรม และการปฏิบัติจริงในสังคมไทย-ลาวมาอย่างยาวนาน เป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงคุณค่าของความผูกพัน ความสามัคคี และการให้เกียรติในวิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาคนี้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น การอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีผูกเสี้ยวจึงไม่เพียงแต่เป็นการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภูมิภาค หากยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างสายใยความสัมพันธ์ในสังคม และอาจพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในอนาคต

รูปแบบการผูกเสี้ยวในจังหวัดขอนแก่น

ในอดีตประเพณีผูกเสี้ยวมีรูปแบบไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยากมากนัก โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อผูกพันคู่เสี้ยวให้แน่นแฟ้นและเป็นสิริมงคล รวมถึงการแจ้งให้ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายและคนในชุมชนรับรู้ถึงสายสัมพันธ์ของคู่เสี้ยวและร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีดังกล่าว ซึ่งมีการ “จองคู่เสี้ยว” ซึ่งคำว่า “จอง” หมายถึง การที่ญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายพิจารณาเด็กที่มีความสนิทสนมรักใคร่กัน ก่อนที่เด็กจะรู้ตัวว่าจะจะเป็นคู่เสี้ยวกัน โดยการพูดคุยหรือแจ้งความประสงค์ในการผูกเสี้ยวระหว่างสองคนนี้ คนที่จะเป็นคู่เสี้ยวกันจะต้องมีอายุใกล้เคียงกัน มีเพศเดียวกัน มีรูปร่างหน้าตาที่คล้ายกัน หรือมีความสามารถ อุปนิสัย และฐานะที่เหมาะสม รวมถึงความสนิทสนมกันในระดับหนึ่ง เมื่อการ “จอง” เสร็จสิ้น พิธีผูกเสี้ยวก็จะเริ่มขึ้น โดยมีหมอสวดขวัญ (หมอปราหมณ์) เป็นผู้ทำพิธีสวดคำสู่ขวัญจนเสร็จสิ้น จากนั้นหมอสู่ขวัญจะนำข้าวเหนียวใส่มือให้คู่เสี้ยวคนละหนึ่งปั้น พร้อมไข่มุขและกล้วยน้ำว้าคนละผล ก่อนจะใช้ฝ้ายผูกข้อมือของคู่เสี้ยวเป็นครั้งแรก หลังจากนั้น พ่อแม่ พี่น้อง รวมถึงเพื่อนฝูงของทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันผูกแขนให้คู่เสี้ยว พร้อมให้ศีลให้พรและโอวาทให้ทั้งสองรักใคร่เกื้อกูลกันและเคารพนับถือญาติผู้ใหญ่ของแต่ละฝ่ายจนตลอดชีวิต เมื่อเสร็จสิ้นพิธี พิธีกรจะนำข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงผู้มาร่วมพิธีทั้งหมด ต่อมาประเพณีผูกเสี้ยวได้มีการพัฒนาโดยการนำพานบายศรีเข้ามาใช้ในการ

ประกอบพิธี เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่พิธีกรรม แต่ขั้นตอนและอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธียังคงเหมือนเดิม (อุตม บัวศรี, 2553)

สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีต คือ 1) การเลือกคู่เสี่ยว ในอดีตการเลือกคู่เสี่ยวจะพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น อายุที่ใกล้เคียงกัน เพศเดียวกัน รูปร่างหน้าตา ความรู้ความสามารถ อุปนิสัยฐานะ และความสนิทสนมของทั้งสองฝ่าย ซึ่งญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ในปัจจุบันการเลือกคู่เสี่ยวเป็นการตัดสินใจโดยความสมัครใจและความพึงพอใจของคู่เสี่ยวเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีข้อกำหนดเช่นเดิม และ 2) วัตถุประสงค์ของการผูกเสี่ยว ในอดีตการผูกเสี่ยว หมายถึงการสร้างมิตรภาพที่แท้จริงและยั่งยืน เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดชีวิต แต่ในปัจจุบันการผูกเสี่ยว บางคู่อาจเกิดขึ้นตามกระแสนิยม หรือจากความอยากรู้ อยากลอง โดยบางครั้งอาจไม่มีความสำคัญ หรือความตั้งใจจริงในการผูกพัน ในบางกรณีคู่เสี่ยวอาจผูกเสี่ยวเพื่อประโยชน์ร่วมกัน แต่ก็ยังมีบางคู่ที่ยังคงยึดมั่นในวัตถุประสงค์เดิมของการผูกเสี่ยวอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันประเพณีผูกเสี่ยวยังคงพบในบางพื้นที่ของภาคอีสานเท่านั้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้รูปแบบสังคม ค่านิยม และวิถีชีวิตมีการปรับตัวไปอย่างมีนัยสำคัญ หากพิจารณาจากมิติทางสังคมวิทยา จะเห็นได้ว่า ความพลวัตของสังคมในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อประเพณีนี้อย่างชัดเจน โดยการผูกเสี่ยวในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องยึดติดกับข้อกำหนดแบบเดิม ทุกคนสามารถเลือกเป็นคู่เสี่ยวได้ตามความสมัครใจ ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่การเลือกคู่เสี่ยวมีข้อกำหนดที่เข้มงวด เช่น อายุ เพศ และลักษณะทางสังคมของผู้ที่เป็นคู่เสี่ยว ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประเพณีผูกเสี่ยวในปัจจุบันสามารถมองได้ว่าเป็น “ประเพณีประดิษฐ์” (Manufactured tradition) ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นโดยภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสร้างแลนด์มาร์กของพื้นที่ โดยพิธีกรรมที่จัดขึ้นมักไม่ได้มีความหมายทางจิตใจหรือความเคร่งครัดเหมือนในอดีต แต่กลายเป็นเพียงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิถีชีวิตในปัจจุบัน พิธีกรรมจึงถูกปรับให้เรียบง่ายขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบันและตอบสนองต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

ประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่น: แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ศักยภาพของประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่นกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ร่วมกับการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มิติการพัฒนาวัฒนธรรม

1.1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีผูกเสี่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันสามารถทำได้ผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องมีการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม การนำประเพณีผูกเสี่ยวมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำให้ผู้คนเข้าใจและสัมผัสถึงมิติทางวัฒนธรรมของชุมชนอีสานได้ แต่การส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องคำนึงถึงความเคารพในประเพณีและการไม่บิดเบือนความหมายดั้งเดิมของมัน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนโดยไม่ทำลายคุณค่าทางจิตใจของประเพณี เช่น การจัดกิจกรรมที่ยังคงรักษาพิธีกรรมดั้งเดิม โดยมีการอธิบายและให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความหมายและประวัติความ

เป็นมาของการผูกเสี่ยว รวมทั้งวิธีการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าไม่เป็นเพียงแค่การแสดงเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมไปยังรุ่นต่อไป

1.2 ผลกระทบของการนำประเพณีผูกเสี่ยวมาประยุกต์ในกิจกรรมการท่องเที่ยว การนำประเพณีผูกเสี่ยวมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบได้ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก เช่น 1) การสร้างรายได้และการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การจัดกิจกรรมผูกเสี่ยวร่วมกับงานใหม่นานาชาติในฐานะกิจกรรมท่องเที่ยวช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น เช่น การจัดห้องพัก การขายสินค้าหัตถกรรม การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ทำให้มีการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในชุมชน 2) การเสริมสร้างความภาคภูมิใจทางวัฒนธรรม การฟื้นฟูและการนำประเพณีผูกเสี่ยวมาใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจศึกษาและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 3) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมผูกเสี่ยวจะได้เรียนรู้และสัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่สร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคม อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมองว่า หากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยไม่มีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพอาจเกิดผลกระทบเชิงลบ เช่น 1) การบิดเบือนคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีอาจถูกดัดแปลงหรือบิดเบือนความหมายเพื่อให้เหมาะสมกับการตลาดหรือความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป ผลที่ตามมาคือการสูญเสียคุณค่าทางจิตใจและความหมายของประเพณีที่เคยมีมานาน 2) การท่องเที่ยวแบบมุ่งเน้นผลกำไร อาจทำให้ประเพณีผูกเสี่ยวถูกนำเสนอในรูปแบบที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เพียงเพื่อสร้างความบันเทิงหรือดึงดูดนักท่องเที่ยว 3) การสูญเสียความเชื่อมโยงกับชุมชน หากการจัดกิจกรรมผูกเสี่ยวมุ่งเน้นไปที่การดึงดูดนักท่องเที่ยวอาจทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้สัมผัสถึงความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างคู่เสี่ยว เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ได้เป็นการสร้างมิตรภาพอย่างแท้จริง แต่มองว่าเป็นการกระทำที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ

การจัดการกับผลกระทบเหล่านี้ จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนภาคประชาสังคมและแกนนำชุมชน จะต้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการควบคุมและกำกับดูแลการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม คงไว้ซึ่งสาระสำคัญและคุณค่าดั้งเดิมของประเพณีผูกเสี่ยวในขณะเดียวกันก็ต้องมีการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่บิดเบือนแก่นแท้ของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้การฟื้นฟูประเพณีผูกเสี่ยวสามารถดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างอัตลักษณ์ชุมชน และรักษามรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ภาพที่ 1 เชื่อนผูกเสี่ยว ฏ งานใหม่นานาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยว และงานกาชาด จังหวัดขอนแก่น
ที่มา: Khon Kaen Talk, 2567

2. มิติการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ

2.1 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเพณีผูกเสี่ยวในฐานะกิจกรรมการท่องเที่ยว การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเพณีผูกเสี่ยวในฐานะผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจำเป็นต้องพิจารณาหลายปัจจัย เช่น การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ การสร้างงาน การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวเกิดขึ้นได้หลายด้าน เช่น 1) การสร้างงาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีผูกเสี่ยวสามารถสร้างงานในหลายภาคส่วน เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว ร้านอาหาร สินค้าหัตถกรรม และการบริการ 2) การกระตุ้นการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่มาร่วมกิจกรรมนี้จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยการใช้จ่ายในที่พัก ร้านอาหาร และการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ 3) การสร้างรายได้จากการขายสินค้า เช่น ของที่ระลึกจากการผูกเสี่ยว หรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ และ 4) การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น ที่พัก ร้านค้า และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว การประเมินมูลค่าเหล่านี้สามารถใช้วิธีการคำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การคำนวณมูลค่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว โดยรวมถึงการเก็บข้อมูลการใช้จ่ายในพื้นที่และประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว

2.2 กลยุทธ์การตลาดสำหรับการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทั้งในและต่างประเทศ โดยการใช้แนวคิดจากทฤษฎีการตลาดและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

การออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารและการตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว กลยุทธ์การตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวสามารถใช้แนวทางดังต่อไปนี้ 1) การสร้างการรับรู้ (Awareness) การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประเพณีผูกเสี่ยวในระดับชาติและนานาชาติ เช่น การใช้สื่อออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดียและเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวประเทศไทยในการประชาสัมพันธ์ และการสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ เพื่อสร้างการรับรู้ในกลุ่มนักท่องเที่ยว ตัวอย่างคือ การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเผยแพร่ภาพถ่าย

และวิดีโอเกี่ยวกับกิจกรรมผูกเสี่ยวในงานเทศกาลท้องถิ่น เช่น Facebook หรือ Instagram ซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องวัฒนธรรม 2) การสร้างประสบการณ์ (Experience) การสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมในการผูกเสี่ยวจริง เช่น การจัดเวิร์กช็อปการผูกเสี่ยวในวันสำคัญ เช่น เทศกาลโหมหนานาชาติ ตัวอย่างคือการจัดกิจกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์การผูกเสี่ยวด้วยตนเอง หรือการให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับประเพณีนี้ผ่านกิจกรรมและการสนทนากับคนในชุมชน 3) การสร้างความรู้สึกพิเศษ (Exclusivity) การทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่พิเศษ เช่น การออกแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถได้สัมผัสประเพณีที่ไม่สามารถพบได้ในที่อื่น ตัวอย่าง การจัดกิจกรรมที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนในช่วงเทศกาลผูกเสี่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) การสร้างคุณค่าในท้องถิ่น (Local Value) การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณค่าท้องถิ่น เช่น การใช้วัตถุดิบจากชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมนี้และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น ตัวอย่าง การขายของที่ระลึกที่ผลิตจากท้องถิ่น เช่น เครื่องประดับที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ หรือผ้าทอมือที่มีลวดลายเฉพาะของท้องถิ่น ในอนาคตอาจมีการศึกษาการใช้แนวคิดทฤษฎีการตลาดเพื่อส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว เช่น ทฤษฎีการตลาดแบบประสบการณ์ (Experiential Marketing Theory) และทฤษฎีการตลาดเชิงประสาธน์ (Relationship Marketing Theory) จะช่วยให้สามารถออกแบบกลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทฤษฎีการตลาดแบบประสบการณ์ (Pine, B. Joseph, 1999: 21) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีความหมายต่อนักท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยว ดังนั้น การนำเสนอกิจกรรมผูกเสี่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์จริงในวิธีการผูกเสี่ยวสามารถสร้างมูลค่าและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มิติทางสังคมและชุมชน

3.1 บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องอาศัยบทบาทสำคัญจากชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่หลักในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่พร้อมกับการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจ ผ่านการท่องเที่ยว ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในหลายด้าน เช่น การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจัดเตรียมสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีผูกเสี่ยวผ่านการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งจะช่วยรักษาและเผยแพร่ประเพณีดังกล่าวไปยังผู้มาเยือน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะช่วยให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดำเนินไปในทิศทางที่ยั่งยืน โดยให้ประโยชน์แก่ทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวผ่านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แท้จริง

3.2 การสร้างอัตลักษณ์ชุมชนผ่านการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักและมีคุณค่าในสายตาของทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเอง ประเพณีนี้มีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้สึกรักภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการนำเสนอฟีเจอร์การผูกเสี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและมั่นคง ระหว่างคู่เสี่ยวและชุมชน ผ่านการพัฒนาอัตลักษณ์ของชุมชน (Community Identity Theory) (Manuel Castells, 2000: 56) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้ประเพณีท้องถิ่นในการสร้างความรู้สึกของความเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนจะช่วยเสริมสร้างภาคภูมิใจและทำให้ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่แข็งแกร่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามัคคีและความยั่งยืนในการพัฒนาในอนาคต

ภาพที่ 2 กิจกรรมประเพณีผูกเสี่ยว ณ เชื้อนผูกเสี่ยว จังหวัดขอนแก่น
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2567

3.3 การสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน ประเพณีผูกเสี่ยวไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพ แต่ยังเป็นการเชื่อมโยงความเข้มแข็งของชุมชนในระดับสังคม การส่งเสริมประเพณีนี้ทำให้ชุมชนท้องถิ่นรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน การส่งเสริมประเพณีผ่านการท่องเที่ยวช่วยให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมไปยังรุ่นต่อรุ่น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ (Jenny Briedenhann and Eugenia Wickens, 2004: 150)

4. มิติสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

4.1 แนวทางการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการจัดกิจกรรมประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยว การจัดการจัดกิจกรรมประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ต้องให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณมาก รวมถึงขยะและมลภาวะที่เกิดจากการจัดงาน โดยมีแนวทางการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำมาใช้ได้หลายวิธี เช่น การใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ง่ายหรือวัสดุจากธรรมชาติในการจัดเตรียมกิจกรรมและสิ่งของที่ใช้งาน การส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมงานใช้การเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินทางโดยรถไฟหรือรถโดยสารสาธารณะ การใช้ระบบจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การคัดแยกขยะหรือการใช้ระบบการหมุนเวียนขยะ การออกแบบกิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมกลางแจ้งที่ไม่จำเป็นต้องใช้พลังงานไฟฟ้ามาก และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม

4.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามกรอบแนวคิด SDGs การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นอย่างยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถทำได้ผ่านกรอบแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและยั่งยืน การลดการปล่อยมลพิษและของเสีย รวมถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการเชื่อมโยงประเพณีผูกเสี่ยวกับเป้าหมาย SDGs จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ตัวอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้คือการส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติในการทำบายศรีหรือของที่ใช้ในพิธีกรรมนี้ การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการพัฒนากิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน (United Nations, 2015: 6) รวมถึงการวิจัยความเชื่อมโยงของประเพณี

ผูกเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ในมิติสิ่งแวดล้อม นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา และส่งเสริมประเพณีนี้ได้โดยมีจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมที่สร้างความตระหนักในชุมชนและนักท่องเที่ยว เช่น การเลือกใช้วัสดุธรรมชาติในการจัดกิจกรรมผูกเสี่ยว (เช่น ดอกไม้, ใบไม้, ข้าวเหนียว, ไข่ต้ม) แทนวัสดุที่เป็นพลาสติก ซึ่งจะลดการผลิตขยะพลาสติกที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการนำเสนอเรื่องราวของประเพณีผูกเสี่ยวในแง่ของการเคารพและรักษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างการรับรู้และทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Jenny Briedenhann and Eugenia Wickens, 2004: 160)

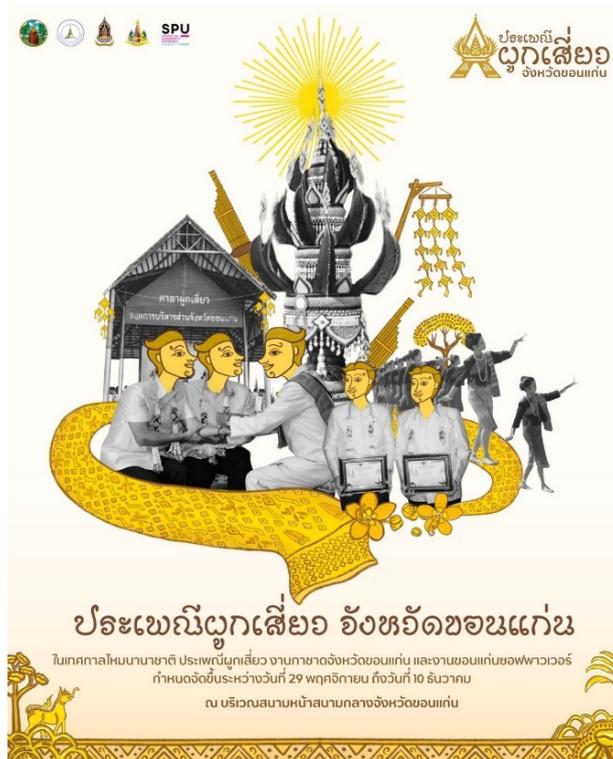
5. มิติการศึกษาและการพัฒนาความรู้

5.1 การพัฒนาชุดการเรียนรู้และสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีผูกเสี่ยว เป็นการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องพิจารณาเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น เยาวชน โดยสามารถใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีผูกเสี่ยว ประวัติความเป็นมาของประเพณี และขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญคือการเลือกวิธีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การใช้ภาษาที่เป็นมิตร หรือการใช้ภาพและสื่อวิดีโอที่สามารถแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีกรรม การให้ข้อมูลในรูปแบบที่เป็นเรื่องราวก็สามารถช่วยเพิ่มความน่าสนใจได้

5.2 การบูรณาการประเพณีผูกเสี่ยวในหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ และจิตสำนึกด้านวัฒนธรรม เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกด้านวัฒนธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับอุดมศึกษา โดยสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรมสอนเสริม การศึกษาภาคสนาม หรือโครงการการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์ตรงจากวิถีวัฒนธรรมที่ยังคงดำรงอยู่ในท้องถิ่น เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมท้องถิ่น การอยู่ร่วมกันในชุมชน และบทบาทของพิธีกรรมในการเสริมสร้างโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ อาจมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงคุณค่า การลงพื้นที่ศึกษาวัฒนธรรม หรือการเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์จริง ตลอดจนการพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรสถานศึกษา เช่น กิจกรรม “จำลองพิธีผูกเสี่ยว” หรือ “นิทรรศการวัฒนธรรมอีสาน” ที่ผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้ากับ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมแนวทางการบูรณาการเช่นนี้ไม่เพียงช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมของตนเอง แต่ยังเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ด้าน สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในเชิงลึก ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าของความสัมพันธ์ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

6. มิติเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะประเพณีผูกเสี่ยว ซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายโดยเฉพาะในเชิงการศึกษาวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสบการณ์และมีส่วนร่วมจากผู้คนทั่วโลกอย่างกว้างขวางผ่านสื่อดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ในแง่ของการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเพณี แต่ยังสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและสะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างสมบูรณ์ (J Kim and Iis Tussyadih, 2013: 47) ดังนี้

ภาพที่ 2 ภาพโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ประเพณีผูกเสี่ยว โดยภาคประชาชน
ที่มา: พงษ์ศักดิ์ สลักขร, 2567

6.1 การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และสื่อโซเชียลในการประชาสัมพันธ์ ในยุคเทคโนโลยี 5.0 ผ่านการสร้างเนื้อหาที่มีความสร้างสรรค์และการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม (ปราณี อัครภูมิติกุล, 2563: 90) เช่น การใช้วิดีโอที่ถ่ายทอดขั้นตอนพิธีกรรมและความสำคัญทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมเช่น Instagram, Facebook, TikTok, YouTube เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีนี้ให้เข้าถึงผู้คนในหลากหลายวงการ (Pop, Rebeka-Anna et al., 2021: 1 – 2) เช่น การจัดกิจกรรมถ่ายทอดสดหรือสร้างเนื้อหาสื่อสารที่สะท้อนวิถีชีวิตและความงดงามของพิธีผูกเสี่ยว ซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล

6.2 การออกแบบแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ที่มีฟังก์ชันการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีผูกเสี่ยวเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและขั้นตอนการผูกเสี่ยวได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ แอปพลิเคชันสามารถรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเพณีผูกเสี่ยว รวมถึงการสอดแทรกพีเจอาร์เสมือนจริง (Augmented Reality: AR) ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสัมผัสประสบการณ์ของพิธีกรรมผ่านเทคโนโลยี AR เช่น การสวมใส่ชุดพิธีหรือการฝึกผูกแขนเสมือนจริง ซึ่งสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและน่าสนใจ นับเป็นนวัตกรรมใหม่ในโลกศตวรรษที่ 21

7. มิติการประเมินผล

7.1 การประเมินความสำเร็จของการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรพิจารณาในหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถประเมินผลได้จากตัวชี้วัดที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) มิติทางเศรษฐกิจ

การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวสามารถวัดผลได้จากจำนวนผู้เข้าชมนิทรรศการและรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น รายได้จากการขายสินค้าพื้นเมืองและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถคำนวณเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ 2) มิติทางสังคม ความสำเร็จในด้านสังคมจะวัดจากการสร้างความเข้าใจและความมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและการสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในประเพณีของตน การมีส่วนร่วมนี้ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยวและช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว 3) มิติทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์และการถ่ายทอดประเพณีผูกเสี่ยวเป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดสำคัญ ความสำเร็จในด้านนี้จะเห็นได้จากการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการรักษาคุณค่าของประเพณีในท้องถิ่น เช่น การสร้างสื่อการเรียนรู้หรือแอปพลิเคชันเพื่อการเผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรม และ 4) มิติทางสิ่งแวดล้อม การประเมินผลจากมิติสิ่งแวดล้อมควรพิจารณาผลกระทบจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อธรรมชาติ เช่น การลดการใช้ทรัพยากรหรือการจัดกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสามารถประเมินได้จากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและการใช้วัสดุที่ยั่งยืน

7.2 การศึกษาความพึงพอใจและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีผูกเสี่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินความสำเร็จของกิจกรรม โดยสามารถวิเคราะห์จากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้ง ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การได้รับข้อมูลที่มีคุณค่าเกี่ยวกับประเพณีและการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยสามารถวัดความพึงพอใจได้จากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 2) ปัจจัยด้านความสะดวกสบายและบริการ การจัดการกิจกรรมที่ดีและบริการที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว เช่น การให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จะทำให้เกิดความพึงพอใจที่สูงขึ้นและเพิ่มโอกาสในการกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้ง 3) การสร้างประสบการณ์ที่มีความหมาย นักท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและสามารถเข้าถึงประเพณีผูกเสี่ยวในมุมมองที่ลึกซึ้ง จะมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจสูงและมีแนวโน้มที่จะกลับมาเยี่ยมชมในอนาคต ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าชมได้มีส่วนร่วมในพิธีผูกเสี่ยวด้วยตนเอง และ 4) ปัจจัยด้านการรับรู้ของนักท่องเที่ยว การที่นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกว่าการเข้าชมนิทรรศการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นจะส่งผลให้พวกเขามีความพึงพอใจสูงขึ้น และอาจมีการแชร์ประสบการณ์ในโซเชียลมีเดียซึ่งเป็นการโปรโมตกิจกรรมนี้ในทางที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน พบว่าประเพณีผูกเสี่ยวมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนไปพร้อมกับการดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีผูกเสี่ยว เช่น การจัดพิธีผูกเสี่ยวในงานเทศกาลโหม่นนาชาติ จังหวัดขอนแก่น ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับมิติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลต่อการฟื้นฟูอัตลักษณ์ชุมชน และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นและสากล จากการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital Theory) ของ Pierre Bourdieu (1986) ชี้ให้เห็นว่า ประเพณีผูกเสี่ยวเป็นตัวอย่างของทุนวัฒนธรรมที่สามารถแปลงเป็นทุนเศรษฐกิจได้ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว โดยไม่สูญเสียความหมายเดิม หากได้มีการจัดการอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมผูกเสี่ยวในเชิงวัฒนธรรม ยิ่งสะท้อนถึงการใช้ทุนวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของ Robert

Chambers (1997) ที่เน้นการมีส่วนร่วมจากฐานรากและการเสริมสร้างพลังให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ การวิจัยยังพบว่า การจัดกิจกรรมผูกเสี่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวมีทั้งผลดีและข้อควรระวัง คือ ประเพณีนี้สามารถสร้างรายได้แก่คนในพื้นที่จากการจัดงานประจำปี เช่น อาชีพการแสดงพื้นบ้าน การจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม และการให้บริการในภาคการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกัน ยังช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชุมชน และก่อให้เกิดความสนใจในหมู่เยาวชนต่อการเรียนรู้และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ประเพณีผูกเสี่ยวในบริบทการท่องเที่ยวต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เนื่องจากมีความเสี่ยงที่จะทำให้อัตลักษณ์ของพิธีกรรมถูกลดทอนหรือนำเสนอในลักษณะเชิงพาณิชย์มากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่การบิดเบือนความหมายเชิงจิตวิญญาณที่แท้จริงของประเพณีได้ แสดงให้เห็นว่า ความยั่งยืนของการอนุรักษ์วัฒนธรรมในบริบทการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านวัฒนธรรม และประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมที่ยังคงสาระสำคัญของประเพณี และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตร่วมสมัยได้อย่างสมดุล นอกจากนี้ การบูรณาการประเพณีผูกเสี่ยวในหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านวัฒนธรรมในระยะยาว ช่วยให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสเข้าใจบริบทจริงของวัฒนธรรมที่มีชีวิตและสามารถสืบสานต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักขณา อินทร์ปึง และรัชดา ภักดียิ่ง (2566) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว เทศกาลโหมหนานาชาติ และงานกาชาดจังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว ได้แก่ ควรให้ความหมาย ความรู้ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในความสำคัญและบทบาทของการผูกเสี่ยว ควรปลูกฝังให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา รู้จักประเพณีผูกเสี่ยว ความสำคัญของเสี่ยว และควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานผูกเสี่ยวด้วยและต้องมีการติดตามผลผูกเสี่ยว และไตรรัตน์ แงดสันเทียะ (2558) ศึกษาเรื่อง วิธีการสืบสานประเพณีผูกเสี่ยวของชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า การสืบสานประเพณีผูกเสี่ยวที่ยั่งยืนต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมโดยการจัดทำเป็นเครือข่ายที่ชัดเจน ทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดงาน การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบขึ้นมาไม่ใช่เฉพาะช่วงเทศกาลผูกเสี่ยวเท่านั้น แต่ต้องมีหน่วยงานที่รับเรื่องผูกเสี่ยวโดยตรง ต้องมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมกิจกรรมอย่างจริงจังในทุกภาคส่วน เป็นต้น ทำให้เห็นว่าประเพณีผูกเสี่ยวมีศักยภาพอย่างมากในการเป็นทั้งเครื่องมือทางวัฒนธรรมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ หากมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคุณค่าดั้งเดิมกับการพัฒนาในบริบทโลกยุคใหม่ และมีการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และชุมชน

บทสรุป

การศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีผูกเสี่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนได้ศึกษาในเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเห็นว่าประเพณีผูกเสี่ยวกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวได้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมในจังหวัดขอนแก่น โดยการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน ประเพณีนี้ยังทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ซึ่งเป็นการช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนและการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ให้คงอยู่ ในส่วนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีผูกเสี่ยวสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ทั้งจากการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น ประเพณีนี้ยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างงานและอาชีพใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรม การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประเพณีผูกเสี่ยวยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติในการจัดกิจกรรม การจัดการขยะอย่างเหมาะสม และการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการมีแนวทางการจัดการที่ดีในการใช้ทรัพยากร ทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การบูรณาการประเพณีผูกเสี่ยวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ถือเป็นวิธีที่ดีในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับนักเรียนและนักศึกษา โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีนี้ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิมไปยังอนาคต รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และสื่อโซเชียลช่วยเพิ่มการเข้าถึงกิจกรรมและเสริมสร้างความรู้ความมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีนี้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มการเผยแพร่ประเพณีผูกเสี่ยวในวงกว้างและยั่งยืน สรุปได้ว่า ประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่นสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นในขณะเดียวกันยังคงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในชุมชนอย่างยั่งยืน การส่งเสริมประเพณีนี้ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยการนำประเพณีนี้มาประยุกต์ใช้ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ ยังสามารถนำประเพณีผูกเสี่ยวไปเชื่อมโยงกับกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยการรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประเพณีนี้ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ตอบสนองต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

การนำประเพณีท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษานี้ได้เปิดเผยถึงการผสมผสานที่สำคัญระหว่างการอนุรักษ์ประเพณีผูกเสี่ยวและการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยว แต่ยังคงมีข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อพัฒนาการศึกษาในอนาคตและการประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ ดังนี้

การพัฒนาต่อยอด การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและแอปพลิเคชันที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีนี้และช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและชุมชน การพัฒนาแอปพลิเคชันที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมต่าง ๆ ของการผูกเสี่ยวจะช่วยให้ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เทคโนโลยีในการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงกระบวนการและการบริการในอนาคต ในด้านการศึกษา บทความนี้ได้เสนอแนวทางการบูรณาการประเพณีผูกเสี่ยวในหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในหมู่นักเรียนและนักศึกษา โดยการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น วิดีโอและการจำลองสถานการณ์ สามารถกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจและความสนใจในประเพณีนี้มากยิ่งขึ้น

การประยุกต์ใช้ ประเพณีผูกเสี่ยวสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น สำหรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอาจต้องการกิจกรรมที่ให้ความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากภายในประเทศอาจต้องการประสบการณ์ที่เน้นความใกล้ชิดกับชุมชนและการสัมผัสวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม การปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว อีกทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมก็เป็นเรื่อง

สำคัญ ซึ่งชุมชนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทในการเป็นเจ้าของภาพหรือผู้ให้บริการกิจกรรมต่าง ๆ โดยการฝึกอบรมชุมชนเกี่ยวกับทักษะการบริการนักท่องเที่ยวและการจัดการกิจกรรม จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในชุมชนและเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

ข้อจำกัดที่ควรพัฒนา แม้ว่าการศึกษาและการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่นจะมีความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้การส่งเสริมประเพณีนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น ข้อจำกัดแรกคือ การขาดการติดตามและประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในระยะยาว โดยการประเมินผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นระบบ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน การติดตามและประเมินผลในแต่ละมิติจะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมประเพณีนี้ และนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อจำกัดถัดมาคือ การพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่ยังไม่ครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์ในการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวยังไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องออกแบบกลยุทธ์การตลาดที่สามารถเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกหนึ่งข้อจำกัดสำคัญคือ การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ การสร้างพันธมิตรที่แข็งแกร่งระหว่างภาครัฐและเอกชนจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การรักษาความสมดุลระหว่างการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังคงเป็นข้อท้าทายสำคัญ แม้ว่าจะมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่การจัดการกิจกรรมบางอย่างอาจไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมในระยะยาว การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวควรมีการควบคุม เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ สุดท้ายการสร้างควมยั่งยืนในระยะยาวยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น การบริหารจัดการที่ดีและการวางแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประเมินผลกระทบอย่างต่อเนื่องจะช่วยรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ได้อย่างยั่งยืน การปรับปรุงข้อจำกัดเหล่านี้จะทำให้การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยวในจังหวัดขอนแก่นมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น พร้อมตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้เหมาะสม

รายการอ้างอิง

จารุบุตร เรืองสุวรรณ. “เสี่ยว.” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(3), 2557, (46 – 54).

จารุบุตร เรืองสุวรรณ. *เสี่ยว*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา, 2523.

ชิตาวีร์ สุขคร. “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย.” *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 1(2), 2562, (1 – 7).

ไตรรัตน์ แงดสันทียะ. “วิธีการสืบสานประเพณีผูกเสี่ยวของชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.” *วารสารสหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 4(2), 2558, (64 – 71).

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. นนทบุรี: ธรรมสาร, 2548.

- ปราณี อัครภูษิตกุล. “สารสนเทศ นวัตกรรม กับสังคม 5.0.” *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 13(1), 2563, (88 – 96).
- พงษ์ศักดิ์ สลักษร (2567). ภาพโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ประเพณีผูกเสี่ยว โดยภาคประชาชน [รูปภาพ], สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.facebook.com/pongsak.salaksorn.2025>
- มนตรี โคตรคันทา. ประเพณีผูกเสี่ยว (2564), สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.isangate.com/www/khmer.html?view=article&id=473:pook-siew&catid=31:tradition>
- ลักขณา อินทร์บึง และรัชดา ภัคดียิ่ง. “การส่งเสริมประเพณีผูกเสี่ยว เทศกาลโหมม่านาชาติ และงานกาชาดจังหวัดขอนแก่น.” ใน *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, บรรณาธิการโดย กนกอร บุญมี*, 802–810. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2566.
- วิจิตรา ขอนยาง. “การศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม*, 2532.
- สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. ประเพณีผูกเสี่ยวจังหวัดขอนแก่น ณ คู่มือศิลปวัฒนธรรมขอนแก่น (ม.ป.ป.), สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2567, จาก <http://www.mcukk.com/buddhasilpa/files/siaw.pdf>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. “งานเทศกาลโหมม่านาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาดจังหวัดขอนแก่น ประจำปี 2560.” *วารสารคุณแดน*, 12(5), 2560, (1–10).
- อุดม บัวศรี. *ประเพณีผูกเสี่ยวจังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- Christina Aas, Adele Ladkin and John Fletcher. “Stakeholder collaboration and heritage management.” *Annals of Tourism Research*, 32(1), (28–48), 2005.
- J Kim and Iis Tussyadiah, “Social Networking and Social Support in Tourism Experience: The Moderating Role of Online Self Presentation Strategies.” *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 30(1–2), 2013, (78–92).
- Jenny Briedenhann and Eugenia Wickens. “Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas – Vibrant hope or impossible dream?.” *Tourism Management*, 25(1), 2004, (71–79).
- Khon Kaen Talk (2567). ภาพเสือนผูกเสี่ยว ณ งานโหมม่านาชาติ ประเพณีผูกเสี่ยว และงานกาชาด [รูปภาพ], สืบค้น 2 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.facebook.com/share/p/1DwNAzhNJt/>
- Manuel Castells. *The Rise of the Network Society*. London: Blackwell, 2000.
- Melanie Kay Smith and Greg Richards. *The Routledge Handbook of Cultural Tourism*. London: Routledge. 2013.
- Pierre Bourdieu. “The forms of capital. In J. Richardson (Ed.)” *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood, 1986.
- Pine, B. Joseph. *The Experience Economy : Work Is Theatre & Every Business a Stage*. Boston: Harvard Business School Press, 1999.
- Pop, Rebeka–Anna, Zsuzsa Săplăcan, Dan–Cristian Dabija, and Mónica–Anetta Alt. “The Impact of Social Media Influencers on Travel Decisions: The Role of Trust in Consumer Decision Journey.” *Current Issues in Tourism*, 25(5), 2021, (823–843).

Robert Chambers. *Whose reality counts? Putting the first last*. London: Intermediate Technology Publications, 1997.

United Nations. *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations, 2015.

UNWTO. *International Tourism and Cultural Heritage*. United Nations World Tourism Organization, 2021.